

Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning
med perspektiv på genus och forskningspolitik

Foto: Jose Figueras

Medan män generellt vill lösa klimatproblemen med bättre teknik är kvinnor inställda på att förändra sitt sätt att leva.

Bråttom få in genus i klimatforskningen

Sveriges klimatforskning kommer under de kommande åren att bli föremål för kraftfulla regeringssatsningar. Men trots att röster höjts för att skapa medvetenhet dels om att mäns konsumtionsmönster i avsevärt större utsträckning än kvinnors bidrar till växthuseffekten,

dels om att kvinnor riskerar att drabbas hårdare av ett varmare klimat, så lyser genusperspektivet med sin frånvaro. Både i klimatforskningen och i den politiska debatten.

– När det gäller att förstå vilka beteenden och grupper som orsakar pro-

blemen och hur effektiva åtgärder kan utformas spelar genusforskningen en avgörande roll. Det är bråttom att se andra perspektiv än de tekniska. Ny teknik eller nytt bränsle i bilen räcker inte, säger Karin Svensson Smith, riksdagsledamot i trafikutskottet.

SIDAN 4

Genusperspektivet starkt i Fas 90-miljonerssatsning

Regeringssatsningen på forskning om kvinnors hälsa blev en framgång för genusperspektivet.

– Åtminstone hälften av de beviljade projekten kan sägas ha ett genusperspektiv, säger Gerd Lindgren, genusforskare och styrelseledamot i Fas. **SIDAN 2**

Jämo efterlyser forskning om mäns syn på jämställdhet

Mäns syn på manlighet och jämställdhet utgör ett hinder i utvecklingen mot ett jämställt samhälle. Det anser Jämo, som i en skrivelse inför forskningspropositionen föreslår en forsknings-satsning om frågan. **SIDAN 3**

Forskarförbundet positivt till ny forskningsmyndighet

Genusforskarförbundets ordförande Inger Lövkrona är positiv till förslaget om en ny myndighet för forskningsfinansiering.

– Genusforskningen ligger redan före i det som utredningen förespråkar, säger hon. **SIDAN 7**

Forskning på beställning

Fri eller beställd forskning? Till vilken kategori räknas klimattforskningen – den forskning som idag har stor prioritet i forskningspolitiken? Om vi tänker närmare på dikotomin fri – beställd så framstår den i vissa avseenden tom och konstruerad. Den bygger på en dragkamp om vem som skall ”beställa” forskning – forskarsamhället eller politiken eller kanske näringslivet?

Nuvarande forskningsministern uttalar sig ofta för ”fri” forskning, det vill säga att det är forskarsamhället som skall avgöra vad forskningen skall handla om. Men när det gäller den ödesmättade framtidsfrågan om klimatet blir forskningen automatiskt en politisk fråga. Hur skulle enskilda forskare kunna samla sig till en gemensam satsning på klimatet, när de knappt förmår kommunicera utanför snöda disciplinränsor? I vems intresse skulle denna forskning ske? Den politiska ”beställningen” garanterar ett grepp som överskrider forskarsamhällets skrankor.

Det politiska greppet var viktigt också när genusforskningen lanserades under 1990-talet. Jämställdhet ställdes på den politiska dagordningen och levererades som ”beställning” till forskarsamhället. Lös problemet, sa politikerna! Men många forskare hörde fel. De uppfattade att staten beställde ett visst teoretiskt perspektiv. Idag vet vi att genusforskningen inte låter sig perspektivstyras.

Idag vet vi tyvärr också att staten borde ha varit ännu tydligare i beställningen av forskning som kan bidra till lösningar av jämställdhetsproblemen.

Anne-Marie Morhed
Förstaperson för Nationella sekretariatet för genusforskning

Genusperspektivet starkt i storsatsning på kvinnors hälsa

Hälften av de projekt som beviljades medel i samband med 90-miljonersatsningen på forskning om kvinnors hälsa har ett tydligt genusperspektiv. Det säger genusforskaren Gerd Lindgren, styrelseledamot i Fas och ordförande i en av de grupper som bedömde ansökningarna.

Regeringens besked från i fjol att de 90 miljoner som man beslutat satsa på kvinnors hälsa skulle administreras via Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Fas, föll i god jord hos berörda genusforskare. Ett brett anslag, formulerat av Fas, kunde förhindra att genusperspektivet föll bort till förmån för ren könsskillnadsforskning, vilket inte sällan är fallet när det gäller forskning om kvinnors hälsa, resonerade man.

Intresset för att ta del av satsningen på kvinnors hälsa var stort. Omkring 140 projektansökningar konkurrerade om anslagspengarna och med facit i hand står det klart att 90-miljonersatsningen är en framgång för genusperspektivet inom forskningen om kvinnors hälsa, menar Gerd Lindgren.

– Åtminstone hälften av de beviljade projekten kan sägas ha ett genusperspektiv. Och det gäller också de rent medicinska projekten, även om de är kliniska i väldigt stor utsträckning. Flera tunga genusforskare har fått medel.

Flest projekt på Karolinska
Flest beviljade projekt är baserade på Karolinska institutet där sju forskargrupper får bidrag till forskning om bland annat fertilitet, attityder i primärvården och äldre kvinnors hälsa. Övriga beviljade projekt har sin hemvist vid Umeå, Göteborg, Stockholm, Örebro, Uppsala och Lunds universitet samt vid Högskolan i Kalmar.

Gerd Lindgren

Efter att de 140 ansökningarna delats in i tre beredningsgrupper; medicin, samhällsvetenskap och folkhälsa, vidtog arbetet att välja ut de projekt som visade högst vetenskaplig kvalitet. Personer med genuskompetens fanns representerade i samtliga beredningsgrupper och även internationella sakkunniga deltog i bedömningen. Men att hitta internationella granskare när det gäller en bred satsning på kvinnors hälsa är svårt, säger Lindgren.

– Den här sortens forskningsansats är något typiskt nordiskt eller kanske till och med svenskt. Generellt har internationella hälsoforskare dålig kunskap om genusperspektiv och är skeptiskt inställda. Till och med fokus på kvinnors hälsa är provocerande.

Störst är problemet inom medicin och det gäller även ifråga om att hitta svenska granskare. Eftersom de svenska medicinforskarna som har ett genusperspektiv är så få blir jävsproblematiken ett återkommande dilemma.

Genus välförankrat på Fas

Gerd Lindgrens erfarenhet från bedömningsarbete inom Fas är att genusperspektivet är väl förankrat. I beredningsgruppen för folkhälsa, den grupp som Lindgren själv var ordförande i, fanns en tydlig medvetenhet om genusperspektivets relevans, menar hon.

– I vår grupp lade vi stor tonvikt på genusaspekten. De projekt som bara jämförde män och kvinnor som variabler betraktades inte som starka projekt.

Men även om flertalet av de ansökningar som hade ett ensidigt fokus på biologiska jämförelser mellan kvinnor och män fått avslag så finns även könsskillnadsforskningen representerad bland de projekt som beviljats medel.

– Ibland är den sortens forskning väl motiverad, säger Gerd Lindgren.

Text: Frida Lundberg

FOTNOT: Listan över samtliga projekt som beviljats medel finns på www.fas.se/nyabidrag.

Foto: Anha Aggebjörn/Linköpings universitet

Jeff Hearn, professor i genusforskning med inriktning på kritisk forskning om män, vid Linköpings universitet, stöder Jämos initiativ till en omfattande undersökning om hur Sveriges män ser på manlighet och jämställdhet.

Jämo efterlyser forskningsatsning om mäns syn på jämställdhet

Mäns syn på jämställdhet och manlighet är ett avgörande hinder för ett jämställt samhälle. Detta problem behöver beforskas. Det menar Jämställdhetsombudsmannen, Jämo. I en skrivelse inför den kommande forskningspropositionen föreslår man en stor undersökning om män och jämställdhet, motsvarande den som nyligen genomförts i Norge.

Jämställdheten går framåt i hemmen men långsammare på arbetsmarknaden. Systematiska löneskillnader mellan kvinnor och män, samt könssegregationen på arbetsmarknaden, har en bromsande effekt på utvecklingen av jämställdhet också i hemmen. Det visar den norska undersökningen *Likestilling og livskvalitet 2007*.

Undersökningen genomfördes av Nordisk institut for kunnskap om kjønn, Nikk, tillsammans med Arbeidsforskningsinstituttet, Afi, på uppdrag av Barne- og likestillingsdepartementet i

Norge. 2800 kvinnor och män intervjuades om frågor från vaggan till gravan. 62 procent av de som svarat är män.

Jeff Hearn är professor i genusforskning vid Linköpings universitet. Han instämmer med Jämo i behovet av en bred undersökning om män och jämställdhet.

– Maskulinitet är ett behändigt begrepp, men det är inte alltid helt klart när man försöker definiera det. Det är en viktig fråga att se vilka slags maskuliniteter män eftersträvar.

Riksdagsledamoten Lars U Granberg (s) är aktiv i riksdagens manliga nätverk. Även han instämmer i Jämo:s önskemål om en jämställdhetsstudie.

– Jag tror att det finns skillnader mellan olika grupper av män. För att se vad de skillnaderna består i, och för att kunna nå ut med jämställdhetsarbetet, behöver vi en undersökning.

Jämo efterfrågar också forskning kring motståndet mot jämställdhetsarbete inom arbetslivet. Man påpekar att få arbetsgivare efterlever lagens krav på att bedriva ett aktivt och målinriktat arbete på området. Varför uppfattas det av vissa arbetsgivare som en ren belast-

ning, medan andra ser det som en del av sitt strategiska HR-arbete?

– Särskilt i de nordiska länderna är det viktigt att undersöka hur vissa grupper av män behåller sin makt, speciellt inom näringslivet. De uppträder på ett sätt som vissa kanske inte upplever som patriarkalt. Ändå reproduceras strukturerna genom att män väljer män, säger Jeff Hearn.

Text: Jimmy Sand

Jämos forskningsförslag

Jämo har i sin skrivelse inför forskningspropositionen även efterfrågat forskning om följande frågor:

- Samverkan mellan diskrimineringsgrunder.
- Aktionsforskning för att implementera aktiva åtgärder.
- Sambandet mellan främjande åtgärder och könsdiskriminering.
- Hur utnyttjas möjligheten till positiv särbehandling av arbetsgivarna?
- Vad händer på nätet? Och hur ska skolan bemöta det?
- Kvinnors långtidssjukskrivning och arbetsgivarnas aktiva åtgärder.

Klimatfrågans lösning kräver ett genusperspektiv

Klimatforskning är ett av de områden som regeringen kommer att prioritera i höstens forskningsproposition. Den globala uppvärmningen betraktas som en av samtidens mest akuta frågor. Men trots att mycket talar för att genusperspektivet har en avgörande betydelse för att problemen ska kunna åtgärdas i tid, så har klimatfrågan genomgående behandlats könsblint, både inom forskningen och av ansvariga politiker.

FORSKNINGS-PROPOSITIONEN

När högskole- och forskningsminister Lars Leijonborg tidigare i vår presenterade en del av innehållet i den kommande forskningspropositionen gav han beskedet att klimatrelaterad forskning kommer att bli föremål för kraftfulla regeringssatsningar under perioden 2009–2013.

Diskussionen om den globala uppvärmningen har till övervägande del förts i termer av miljövänligare bränslen och bättre teknik och forskningen domineras starkt av de naturvetenskapliga och tekniska disciplinerna. När det gäller genusperspektivets relevans i klimatfrågan är medvetenheten låg. Risken är stor att genusperspektivet och kvinnors och mäns olika klimatpåverkan kommer i skymundan i den framtida forskningssatsningen, varnar regeringstjänstemannen Gerd Johnsson-Latham, författare till utredningen *En studie om jämställdhet som förutsättning för hållbar utveckling*.

Arikel väckte starka känslor

För trots att det under senare tid höjts röster för att skapa medvetenhet bland annat om att mäns konsumtionsmöns-

ter och livsval generellt förorsakar avsevärt större utsläpp av växthusgaser än kvinnors, så lyser genusperspektivet i det närmaste helt med sin frånvaro i den befintliga klimatforskningen, nationellt såväl som internationellt, menar Johnsson-Latham. Hon får medhåll av samtliga forskare som *Genusperspektiv* talat med.

– Inte heller miljöorganisationerna har varit särskilt benägna att ta till sig perspektivet, säger Annika Carlsson Kanyama, docent i industriell ekologi och programchef vid Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI.

Att genusperspektivet är långt ifrån okontroversiellt i den offentliga klimatdebatten fick Carlsson Kanyama själv uppleva när hon tillsammans med två andra miljöforskare i en debattartikel i Göteborgs-Posten argumenterade för att framtida förändringar i klimatet kommer att drabba kvinnor avsevärt hårdare än män. Artikeln väckte starka negativa känslor och de tre forskarna blev inte bara avfärdade som politiskt korrekta och kallade för ”tofflor” utan även misstrodda som vetenskapsmän.

Gerd Johnsson-Latham beskriver

”Att klimatforskningen omfattar flera perspektiv är helt avgörande för att få forskningsresultat som verkligen för frågan framåt och ger beslutsfattarna ett bra underlag.”

orsaken till att genusperspektivet har haft svårt att ta sig in i den etablerade klimatdiskussionen som en fråga om vetenskaplig prestige och fåfänga.

– Jag är helt övertygad om att den dominerande anledningen till att man inte tar in genus och jämställdhet i klimatdiskussionen är att forskare

och debattörer som hittills inte har uppmärksammat genus är rädda att deras auktoritet skall bli ifrågasatt om det tillkommer en stor dimension som de helt uppenbart har försummat. Om man som världsauktoritet i tio års tid har sagt att vi löser de här frågorna med fiffig teknik är det inte så kul att tillstå att problemen kräver mycket bredare lösningar. Det undergräver ens auktoritet.

Genus viktigt i analysen

På vilket sätt har då genus relevans i forskningen och den politiska diskussionen om klimatförändringarna? De som *Genusperspektiv* talat med understryker betydelsen av ett genusmedvetet förhållningssätt dels för att kunna förstå vad som orsakar klimatförändringarna, dels för att kunna skapa effektiva åtgärder.

– Klimatfrågan handlar om institutionella politiska förändringar men också om att förstå vilka beteenden och grupper som orsakar problemen, säger Karin Svensson Smith, riksdagsledamot för miljöpartiet i trafikutskottet.

Som exempel nämner hon skillnader i kvinnors och mäns attityder när det gäller att förändra förhållandena i trafiken.

Generellt gäller att kvinnor är inställda på personlig förändring, exempelvis att åka kollektivt samt att samåka och cykla medan männen ser lösningen i tekniken: bättre signalsystem och miljövänligare bilar. Det blir tydligt att motorvärlden spelar en viktig roll i männens kultur, resonerar hon.

Undersökningar visar att män dels upplever större motstånd mot att ta bussen jämfört med spårburen kollektivtrafik, dels att de tycker att det är svårare än kvinnor att läsa kollektivtrafiktabeller. Genusforskningen har en viktig roll när det gäller att förstå hindren för ett mindre klimatbelastande beteende.

– För att minska utsläppen krävs att vi ändrar vårt sätt att leva och det gäller att förstå var hindren för en sådan förändring finns. Där spelar genusforskningen en viktig roll.

Sven Ove Hansson, professor på KTH, menar att genusperspektivets relevans för genusforskningen också är en fråga om rättvisa. Det är orimligt att acceptera en situation där till exempel fler kvinnor än män dör vid värmeböljor, säger han och hänvisar till statistik från Frankrike som visar att så är fallet.

– En annan hypotes än att det har med biologin att göra är att mäns och kvinnors liv ser olika ut. Medan snickra på huset är något som oftast kan vänta till svalare dagar måste hemarbete och vård av gamla, som ju är traditionellt kvinnliga uppgifter, ske oavsett temperatur. Detta är viktigt att tänka på när man planerar kommunal verksamhet som exempelvis hemtjänst, säger Sven Ove Hansson.

Sven Ove Hansson påminner också om maktaspekten. De viktigaste besluten inom klimatpolitiken fattas inom områden som domineras av män. Erfarenheten visar att kvinnors behov och rättigheter nästan alltid blir efter-

satta när besluten fattas i mansdominerade församlingar.

Bråttom se andra perspektiv

Enligt Karin Svensson Smith är det inte bara vetenskapssamhället som har ett könsblint förhållningssätt till klimatfrågorna. Även bland ansvariga politiker är kunskapen om genusperspektivets relevans låg.

– Jag har vikarierat i klimatberedningen och när man tar upp det här perspektivet möts man av ett stort frågetecken, säger hon.

Även Gerd Johnsson-Latham upplever att genusperspektivet sällan finns med i de klimatpolitiska diskussionerna. Hon uttrycker också skepsis mot en satsning på klimatforskning, som är baserad på antagandet att tekniken ska lösa problemen.

– Både den nuvarande och den förra regeringen sätter för stor tilltro till att god teknik ska lösa problemen. Ett bevis för att teknik inte är lösningen är att bensinförbrukningen i EU och Nordamerika under de senaste 30 åren ökade med 70 procent – trots satsning på energisnåla bilar. Skälet var att folk – mest män – skafat fler bilar, och åker mer.

Karin Svensson Smith ser positivt på

regeringens val att prioritera klimatforskning och är också tydlig med att politiken inte ska detaljstyra forskningen. Samtidigt ser hon genusperspektivet som fundamentalt när det gäller forskningens politiska användbarhet.

– Att klimatforskningen omfattar flera perspektiv är helt avgörande för att få forskningsresultat som verkligen för frågan framåt och ger beslutsfattarna ett bra underlag för sina beslut. Det är bråttom att se andra perspektiv än de tekniska och jag tycker att det är rimligt att man har genusperspektivet i de utlysningar som är knytta till regerings satsning. Klimatfrågan är en av vår generations ödesfrågor och det vilar ett väldigt ansvar på dem som formulerar utlysningarna och på dem som bedömer de ansökningar som kommer in.

Text: Frida Lundberg

LÄS MER. ”En studie om jämställdhet som förutsättning för hållbar utveckling” av Gerd Johnsson-Latham, MVB 2007:02, www.sou.gov.se/mvb/pdf/rapport_svenska.pdf. Debattartikeln ”Kvinnor drabbas hårdare av klimatförändringarna”, www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=114&a=343558. Skriften ”Gender issues in climate adaptation utgiven av Försvarets forskningsinstitut”, www.foi.se/lupload/projekt/Climatools/Rapporter/FOI-R--2351--SE.pdf

ERLAND
HJELMQVIST,
nyttillträdd huvud-
sekreterare på
Forskningsrådet för
arbetsliv och social-
vetenskap, Fas.

Hur positiv är du till genusforskning på en skala 1-10 där 1 är helt negativ och 10 helt positiv?

Det beror på vad man menar med genusforskning. Jag vet inte om det finns någon allmänt accepterad uppfattning om vad genusforskning är. Min generella inställning är att det inte spelar någon roll vad man kallar saker och ting, det enda som är intressant är att man har en bra frågeställning, en metod som är avpassad för vad man ska göra och att det genererar ny kunskap. God genusforskning, oavsett vad man lägger in i det, är förstås bra.

Du kommer ju från en disciplin som kritiserats för bristande genusperspektiv. Hur ser du på genusperspektivets roll inom psykologin?

Det beror återigen på vad man menar med genus. Forskning om manligt, kvinnligt och flickor, skillnader, likheter och relationer dem emellan har en lång tradition inom psykologin. Som jag ser det finns det i genusforskning en bakomliggande kategorisering i de två könen och deras relationer och skillnader och likheter dem emellan, oavsett hur man därutöver preciserar frågeställningen.

En del genusforskare skulle förmodligen hävda att det är inte genusforskning med mindre än att det finns ett maktperspektiv med? Vad anser du?

Det tycker jag är ett monopolistiskt sätt att resonera. Det finns ingen anledning att acceptera den ståndpunkten om det är ett forskningsbegrepp och dem kan man alltid diskutera.

Vad skulle du lägga i begreppet genusforskning?

Det är och det är forskarnas uppgift att diskutera fram vad man vill lägga in i begreppet. Fas har just fördelat 90 miljoner till forskning om kvinnors hälsa. Det tycker jag är genusforskning. Men om det är någon som tycker annorlunda så får man ju helt enkelt argumentera!

Forskarförbundet positivt till ny forskningsmyndighet

Utredningen *Forskningsfinansiering – kvalitet och relevans* föreslår att dagens statliga forskningsfinansiärer slås ihop för att bilda en enda myndighet. Genusforskarförbundets ordförande Inger Lövkrona är positiv.

– Jag kan inte se annat än att förslaget är alldeles utmärkt. Genusforskningen ligger redan före i det som utredningen förespråkar, både i det tvärvetenskapliga och när det gäller kontakten mellan forskning och samhälle.

Madelene Sandström, som är generaldirektör för Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, fick i juni förra året i uppdrag av högskole- och forskningsminister Lars Leijonborg att utvärdera myndighetsorganisationen för forskningsfinansiering. En av utredningens slutsatser är att de statliga forskningsanslagen hanteras alltför ineffektivt med dagens uppdelning på Vetenskapsrådet, Fas, Formas, Vinnova, Rymdstyrelsen, Polarforskningssektariatet och Sida/Sarec. Alla statliga medel föreslås därför bli samlade i den nya Forsknings- och innovationsmyndigheten.

Fyra forskarstyrda råd

Inom den nya myndigheten skulle det finnas fyra forskarstyrda råd, med inriktning mot natur, teknik och innovation, medicin och hälsa, klimat, miljö och areella näringar samt samhälle och kultur.

– Det är bra att utredningen betonar att de fyra råden

ska ha nära samarbete med varandra, säger Inger Lövkrona. Ett problem är bristen på genusforskare utanför humaniora och samhällsvetenskap.

Hon menar att genusforskarna inom teknik- och naturvetenskapliga ämnen har en orimligt stor arbetsbör-

da eftersom de efterfrågas i så många sammanhang.

– Jag hoppas att råden kan be regeringen om öronmärkning av medel till genusforskning inom dessa områden.

Utredningen är kritisk till hur Vetenskapsrådet arbetat med genusforskning. Trots att genusperspektivet starkt lyfts fram i propositioner och i regleringsbrev, har engagemanget inte varit särskilt ihållande. Utredaren ser att genuskommittén i Vetenskapsrådet fått spela en undanskymd roll och att ämnesråden har agerat utan större hänsyn till dess instruktioner.

Lövkrona instämmer i kritiken.

– Även om många är skeptiska till excellenssatsningar kan vi se att de som nu gjorts har stärkt de orter som fått del av dem. I övrigt har Vetenskapsrådet inte utmärkt sig när det gäller genusforskning.

Överbryggande länk saknas

Ytterligare en viktig slutsats i betänkandet som överlämnades till Utbildningsdepartementet i mars är att avståndet mellan forskningen och dess tillämpning är alltför stort.

– Genusforskning är ett område där resultaten är efterfrågade av samhället, säger Inger Lövkrona. Samtidigt finns ett stort behov av att överbrygga glappet mellan forskning och hur resultaten kan användas.

Lars Leijonborgs kritik mot utredningen är att sammanslagningen till en enda myndighet innebär en risk för maktkoncentration. Inger Lövkrona menar att man inte kan negligera den maktkoncentration som varit hittills.

– Men självklart är detta en väsentlig fråga även för en ny och större organisation. Här krävs ett stort mått av transparens med klar arbetsordning och tydliga kriterier för bedömning. Sammansättningen och utformningen av bedömningsgrupper är naturligtvis av avgörande betydelse.

Text: Jimmy Sand

Inger Lövkrona

Hjälper miljonerna till kvinnors företagande?

Den borgerliga regeringen satsar intensivt på stöd till kvinnliga företagare. Under en treårsperiod satsas 100 miljoner årligen på att få kvinnor att starta nya livskraftiga företag. I media diskuteras huruvida dessa satsningar verkligen förbättrar kvinnor villkor eller om de snarare leder till motsatsen.

Att man underlättat för privata initiativ inom vård- och omsorgssektorn anses allmänt som en kvinnobefrämjande åtgärd. Men finns det inte en risk att detta istället leder till att verksamheten hamnar i händerna på stora internationella koncerner, de stora börsnoterade vårdföretagen, som inte i någon större utsträckning än andra företag ägs och drivs av kvinnor?

Ett problem med debatten är att den handlar om flera olika saker samtidigt. Det handlar om de branscher kvinnor startar företag inom. Men det handlar också om vilka företagsformer kvinnor

”Finns här en dold (nyliberal) agenda som inte ser detta som likvärdigt med enskilda entreprenöriella företagskvinnor?”

väljer, varför de i så liten utsträckning övertar befintliga affärsrörelser och av vilka anledningar de startar – eller snarare inte startar – företag.

Förändrade prioriteringar

Jag samtalar med en frustrerad rådgivare inom kooperativ utveckling (Companion). Det är spännande med de satsningar som görs, tycker hon. Här finns många goda idéer som kan tas tillvara. Sedan många år har de goda erfarenheter av att stödja kvinnor som vill pröva alternativ till både den offentliga sektorn och till de stora aktiebolagen genom personaldrivna kooperativ. Genom nya regelverk, till exempel att anställda har rätt att utmana den of-

fentliga arbetsgivaren om att få driva verksamheten och vårdtagares rätt att välja vårdform, ser de många möjligheter till utveckling för kvinnliga anställda att ta över.

Men nu anar man inom Companiongruppen en förändring av centrala aktörers prioriteringar. Trots att flera studier visat på att personalkooperativa organisationsformer passar bra för privatisering att offentliga verksamheter, verkar det idag finnas ett motstånd hos medfinansiärer att satsa på denna företagsform. Nu är det enskilda firmor och aktiebolag som prioriteras.

Förändrade genusrelationer

Ett exempel på hur den personalkooperativa formen kan fungera inom vårdområdet beskrivs i en studie av hur man i Kalmar län sedan 15 år tillbaka stimulerat tandvårdskliniker att gå över till en sådan ägandeform. Enligt Leif Lindkvist

som utvärderat försöket, har detta varit en lyckad satsning inte minst ur jämställdhets-synpunkt. Genusrelationerna på den enskilda arbetsenheten har förändrats. Tandsköterskorna tar ett betydligt större ansvar nu än tidigare.

Av såväl Lindkvists analys som de enkäter som genomförts under åren har man uppnått ”ökat personalinflytande och engagemang, ökat eget ansvar, bättre vårdkvalitet och kostnads- och intäktsmedvetenhet”. Lindkvist menar att personalkooperativ ger mer än bara materiella incitament, vilket varit de bärande argumenten i diskussionen om privatisering och bolagisering inom vård och omsorg.

Det verkar alltså vara viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv att denna organisationsform får fortsatt stöd som ett alternativ till enskilda företag och stora bolag – eller finns här en dold (nyliberal) agenda som inte ser detta som likvärdigt med enskilda entreprenöriella företagskvinnor?

Gunnel Forsberg, professor vid Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet.

Andelen nya kvinnliga professorer närmar sig målet Sveriges lärosäten är på god väg att nå regeringens mål att minst 26 procent av de professorer som anställs mellan 2005 och 2008 ska vara kvinnor. Det visar tidningen *Studentlivs* genomgång av 33 lärosätens årsredovisningar.

Enligt tidningen kan högskole- och forskningsminister Lars Leijonborg också tänka sig att sätta ett nytt mål när perioden är över.

– Vi är helt inställda på att driva den här utvecklingen vidare, säger Leijonborg till tidningen.

Genusforskare ska göra Värmlands utveckling jämställd

Karlstads universitet får 3,5 miljoner i EU-bidrag för att leda arbetet med att göra Värmlands samhällsutveckling mer jämställd och därmed mer kostnadseffektiv. Karlstadprofessorerna och genusforskarna Gerd Lindgren, Lena Gonäs och Cristina Grenholm samt ett tiotal genusforskare deltar i projektet, som har namnet ”Jämställd hållbar tillväxt – från ord till handling.” Projektet inkluderar både forskning och praktiskt tillämpning.

Jonas Sjöstedt ordförande för Centrum för genusstudier

Jonas Sjöstedt, tidigare EU-parlamentariker för Vänsterpartiet, har utsetts till ordförande för nybildade Umeå centrum för genusstudier vid Umeå universitet, UGCS.

Jonas Sjöstedt

Det nya centret har ersatt Genusforskar skolan och Kvinnovetenskapligt forum som den 1 januari upphörde att vara självständiga enheter vid Umeå universitet. Forskningscentret är fakultetsgemensamt och ansvarar för universitetets tvärvetenskapliga, nationella och internationella samarbete och utveckling inom området genusstudier.

Kalendarium

5 maj 2008

Jämställdhet, göra, lära – JGL Bas
Försvårshögskolan genomför JGL Bas för dig som vill få grundläggande kunskap om genus och jämställdhetsfrågor. Göteborg

22-25 maj 2008

GEXcel Conference of Workshops
GEXcel's current Theme Gender, Sexuality, and Global Change invites junior and senior scholars to apply for a workshop conference in May. Örebro.

30 maj 2008

Jubileumskonferens: Simone de Beauvoir – 100 år. Vårens andra Beauvoir arrangemang är ett samarrangemang med Forening for kvinne- og kjønnsforskning i Norge, Feministisk Filosofisk Forum, og KILDEN. Oslo, Norge

5 – 7 juni 2008

The European Platform of Women Scientists' (EPWS) first annual Conference on Women Shaping Science. The conference will explore and highlight the current and future impact of women scientists on the scientific community, in the policy making process, and in reflecting social aspects of science. Vilnius, Lithuania.

Mer information och fler arrangemang finns på www.genus.se.

Stolt 50-åring med framtidsplaner

I mars firade Kvinnohistoriska samlingarna vid Göteborgs universitet 50 år. Samlingarna tillhör svensk genusforsknings viktigaste infrastruktur och till hösten lanserar samlingarna två nya resurser.

Stämningen var stolt och glad när GU:s kvinnohistoriska samlingar firade 50 år. Rektor Pam Fredman invigde utställningen från *Kvinnohistoriskt arkiv till nationellt ansvarsbibliotek*, som skildrar verksamheten från Kvinnohistoriskt arkivs första motiga period fram till dagens position som nationellt ansvarsbibliotek.

Det hela började på 1950-talet när två bibliotekariers vid universitetsbiblioteket, Asta Ekenvall och Rosa Malmström tillsammans med Eva Pineus, medlem i Fredrika Bremerförbundet, beslöt att ta till krafttag för att förbättra förutsättningarna för dåtidens kvinnoforskare. Via ideellt arbete i undanskymda lokaler och partiöverskridande engage-

Pam Fredman, rektor Göteborgs universitet, Inger Eriksson, föreståndare för Kvinnohistoriska samlingarna och överbibliotekarie Agneta Olsson, höjer en skål.

mang från kvinnliga riksdagspolitiker tog verksamheten form.

Idag är samlingarnas databas Kvinnasam med sina 120 000 referenser Europas största i sitt slag och en av svensk genusforsknings viktigaste delar. Till hösten väntar sjösättningen av den nya databasen Greda, som är ett samarbete med Nationella sekretariatet för genusforskning, och lite längre fram också en temaportal om kvinnor och fred.

Text: Frida Lundberg

Sekretariatets uppgifter

Nationella sekretariatet för genusforskning har till uppgift att främja svensk genusforskning i vid bemärkelse och verka för att betydelsen av genusperspektiv uppmärksammas i all forskning.

Detta sker bland annat genom utredningsarbete, informationsspridning, konferenser och seminarier.

I Nationella sekretariatet för genus-

forsknings uppgifter ingår bl a att:

- överblicka genusforskningen i Sverige och aktivt främja spridningen av dess resultat,
- analysera behovet av genusforskning inom alla vetenskapsområden, och
- arbeta för ökat medvetande om genusforskningens och genusperspektivens betydelse.

Nationella sekretariatet
för genusforskning

Genusperspektiv utges av Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet, Box 200, 405 30 Göteborg. Tel 031-786 56 00. E-post sekretariat@genus.se. Webbplats www.genus.se. Genusperspektiv är gratis och kommer ut cirka sex gånger om året. Ansvarig utgivare: Anne-Marie Morhed, föreståndare för sekretariatet, tel 031-786 56 03, e-post anne-marie.morhed@genus.se. Referensgrupp: Kenneth Abrahamson, FAS, Tina Acketoft, riksdagsledamot, Anne Hammarström, professor i folkhälsovetenskaplig genusforskning, Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap, Anna Lundh, Högskoleverket, Nina Lykke, professor i genusvetenskap, Ulf Mellström, professor i genus och teknik, Anne-Marie Morhed, föreståndare, Camilla Norrbin, forskningshandläggare, Lena Olson, informatör, Annika Carlsson, riksdagsledamot, Magdalena Streijffert, riksdagsledamot, Lena Trojer, professor i IT och genusforskning, Majléne Westerlund Panke, Vetenskap & Allmänhet, FD Annika Olsson, Stockholms universitet, Kerstin Alnebratt, doktorand, Göteborgs universitet, FD Tora Holmberg, Uppsala universitet. Grafisk form: Daniel Burkhalter, E & B Reklambyrå AB. Tryckeri: Grafikerna Livréna i Göteborg AB. ISSN: 1652-3768. Upplaga: 4500. Prenumeration: Nätverkstan Ekonomitjänst, tel 031-743 99 05, e-post ekonomitjanst@natverkstan.net. Vik. red: Frida Lundberg, tel 031-786 56 01, e-post frida.lundberg@genus.se.